

De gekwelde Japanner

Ze vinden ons een volk van ongelikte beren, met een passie voor lebberige zoenen en het fijnknippen van Japanse dameshandjes. Wat doen die Japanners dan nog hier?

Amstelveen is de enige stad van Nederland waar een schijnbaar leeg rondrijdende Mercedes, BMW of Volvo geen verbazing of ontzetting oproept. In Amstelveen heeft iedereen meteen een verklaring paraat: "Japanse mevrouw heeft de auto van haar man te leen." Dit grapje, afkomstig uit het zojuist verschenen boek *Zo onbeleeft. Japanners in Nederland* van Harriët Kroon, bevat intrigerende informatie.

Ten eerste dat er in Amstelveen kenmerklijk opvallend veel Japanners wonen. Maar waarom juist daar? In de tweede plaats dat het deze Japanners bijzonder voor de wind gaat, anders reden ze niet in zulke auto's. Nu is het in het dure Amstelveen niet gemakkelijk leven als het je niet voor de wind gaat, maar waar hebben deze Japanners hun rijkdom vandaan? De derde conclusie luidt dat Japanse vrouwen niet naar de maat van Europese impo- neerwagens zijn geschapen. Maar waarom rijden ze dan niet in een Fiat 500?

Nu moet gezegd dat bovengenoemde vragen allemaal zijn beantwoord tegen de tijd dat de lezer op de Amstelveense grap stuit. En niet alleen dat. De grap markeert het moment waarop in het boek ongeveer alle vragen zijn beantwoord die bij iemand zouden kunnen opkomen omtrent Japanners in Nederland; en passant ook omtrent Japanners in Japan, Nederlanders in Japan en Nederlanders in Nederland. De titel van het boek, *Zo onbeleeft*, heeft dan al de hamvraag beantwoord wat Japanners vinden van Nederland. Desondanks was het voor mij de reden om het boek te gaan lezen. Ik vind alle boeken interessant waarin buitenlanders hun visie geven op Nederland.

Inderdaad, Japanners vinden Nederlanders onbeleeft. Erg onbeleeft. In hun

ogen zijn wij een volk van reusachtige, onhandig bewegende, ongelikte beren, met een passie voor lebberige zoenen en het fijnknippen van delicate Japanse dameshandjes ter begroeting.

Het is maar goed dat al die superdure Europese auto's ongetwijfeld zijn uitgerust met automatische schakeling, want na een Nederlands handenschudritueel zijn Japanse vrouwen manueel niet meer tot veel in staat, maak ik op uit Kroons boek. Vocaal raken zij en hun echtgenoten uitgeput door pogingen de Nederlandse harde g uit te spreken. Psychisch komen zij onder grote druk te staan door een middagje winkelen in Amsterdam. Overal worden zij gekweld door de horke- rige bediening, de liefdeloze verpakking van de aankopen en de permanente nabijheid van zwervers, junks en zakkenrollers. Daarom is wonen in Amstelveen ook zo prettig.

Bovendien moeten zij, de elegante, goed- geklede Japanse dametjes, erop rekenen elk moment een enorme Nederlandse klauw op hun schouder te kunnen voelen. De eigenaar (m/v) daarvan verklaart vervolgens spontaan in een 'Jappenkamp' te hebben gezeten of aan de 'Birmaspoorlijn' te hebben gewerkt, leed waarvoor hij/zij de Japanse dames ter plekke verantwoordelijk stelt. Ik kan mij hun verbijstering goed voorstellen, te meer waar zij nog nooit van Japanse interneringskampen in Indonesië of van een door krijgsgevangenen aangelegde spoorlijn door Thailand hebben gehoord. Japanse geschiedenis- boeken zijn, zacht gezegd, niet erg informatief over het Japanse aandeel in de Tweede Wereldoorlog; dat wist ik al.

Het vervelende van Japanse observaties van Nederlands gedrag is dat ze zo wáár zijn. Ook ik erger mij paars aan de

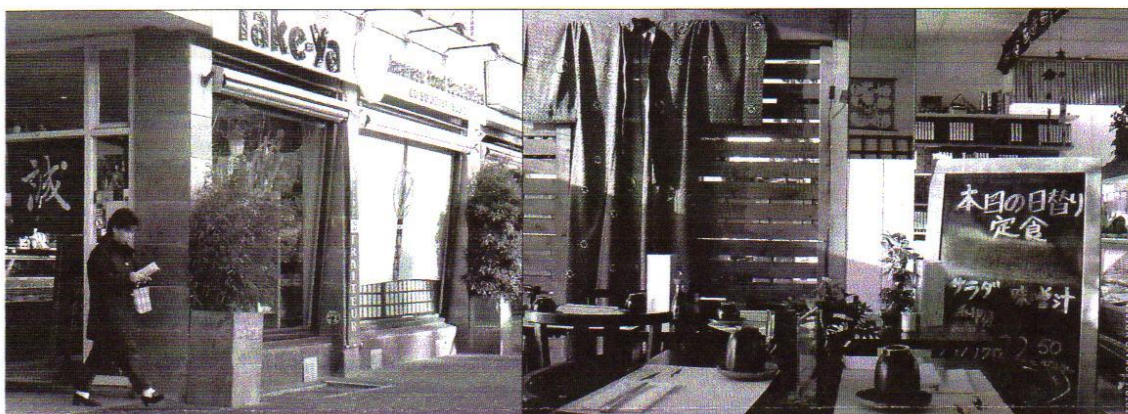
Amsterdamse winkelier die mij begroet met de aanspreektitel 'heer' terwijl ik weet dat hij 'lul' bedoelt. Van Duitse kennissen die in Nederland wonen, hoorde ik al hoe zij hier persoonlijk aansprakelijk worden gesteld voor het beleid van Adolf Hitler, ook al zijn ze pas dertig. Zo onbeleeft inderdaad, alleen verklaarbaar uit extreem egocentrisch individualisme.

Zo zien de Japanners de Nederlanders dan ook, als bijna absurd ik-gericht, met weglating van alle buffers, bumpers en stootkussens die de omgang met de medemens dragelijk maken. Geheel in de lijn van deze indrukken kan hun, de Japanners in Nederland, de zeer ethnocentrisch getinte vraag worden gesteld: wat doen jullie dan nog hier als jullie ons zo vreselijk vinden?

Misschien dat Japan- en Indonesiëkenner Rudy Kousbroek, die volgens het persbericht het Woord Vooraf van dit boek heeft geschreven, daarop een compact antwoord heeft geformuleerd. Helaas, zijn bijdrage zat nog niet bij de drukproeven waarop ik deze bespreking baseer. Wél heeft Kroon honderden bladzijden uitgetrokken voor de voorgeschiedenis van de huidige Japanse aanwezigheid, nu ruim zesduizend mensen sterk, in de Lage Landen.

Alles haalt zij uit de kast, van de eerste Hollandse ontdekkingsreizigers naar Azië in het voetspoor van de Portugezen; het eeuwenlange bestaan van de VOC-handelspost op het kunstmatige eilandje Deshima in de baai van Nagasaki; de Japanse bezetting van Nederlandsch-Indië en de naoorlogse nasleep ervan; de landingsrechten van de KLM in de Japanse archipel. Alle Japanse delegaties die ooit Nederland hebben bezocht, passerden de revue. Gezien de bijna encyclopedische volledigheid had het boek beter *Japanners*

Een Japans restaurant in Amstelveen

en Nederlanders door de eeuwen heen kunnen heten.

Voor de echte japanofiel is dit compendium een uitkomst. Voor degene die gewoon wil weten wat er omgaat in een Japanse ziel op een Amstelveense flat of achter een autostuur waar ze niet overheen kan kijken, is het te veel van het goede. Al lezende groeit de verdenking dat deze ongevraagde overvloed niet zozeer het resultaat is van een bewuste keuze, maar van een gebrekkig inzicht in de juiste dosering van de leesstof. Het is niet nodig letterlijk alles af te weten van de voor-geschiedenis van de Japans-Nederlandse betrekkingen om het eigenlijke thema te kunnen begrijpen.

Dat er nu Japanners in Nederland wonen en werken, heeft niets te maken met het uitputtend beschreven verleden. Het expanderende Japanse bedrijfsleven was na de oorlog op zoek naar geschikte vestigingsplaatsen van filialen in Europa. Daarbij scoorde Nederland relatief hoog wegens de goede lucht-, zee- en wegverbindingen en het feit dat bijna iedereen hier Engels spreekt. Dat bespaart Japanse managers een permanente worsteling met de harde g. Amstelveen werd geliefd

als rustige, beschaafde wijkplaats voor de goedbetaalde Japanners, bevreesd als zij zijn voor de barbaarsheid van Amsterdam en Rotterdam.

Daarnaast blijken nogal wat Japanse vrouwen met een Nederlander te zijn getrouwd. Het omgekeerde, Japanse mannen met Nederlandse vrouwen, komt volgens de auteur veel minder vaak voor. Noord-Europese mannen en Japanse vrouwen beantwoorden aan elkaars schoonheidsideaal, wat van de andere combinatie niet kan worden gezegd.

Maar of Japanners hier nu zijn voor zaken of voor de liefde, allemaal moeten ze wennen aan de in hun ogen permanente chaos die de uitsluitend in uniseks slobbergevallen gehulde Nederlanders van hun maatschappij hebben gemaakt. Iedereen doet maar, praat hard en druk, en zegt wat hem voor de bek komt. De dienstverlening is er zo rampzalig dat Japanners in Nederland geregeld het Japanse equivalent voor 'derde wereld' in de mond nemen.

De beschrijving van Nederland zoals het wordt gezien door contemporaine Japanse ogen, is verreweg het interessantste deel van het boek. Voor Nederlanders is

het altijd leerzaam een spiegel te worden voorgehouden, maar wat het extra boeiend maakt, is de kijk die Japanners via de zelfde spiegel op zichzelf krijgen. Veel Japanners die door Kroon voor dit boek zijn geïnterviewd, zeggen hun verblijf hier geleidelijk te gaan ervaren als een bevrijding van Japan. Hetzelfde Japan dat ze tegelijkertijd zo missen. Het hygiënische, efficiënte, veilige Japan, waar de treinen op tijd rijden, hoffelijkheid de nationale deugd schijnt te zijn, en fietsendiefstal onbekend is.

Maar het is ook het land waar veel energie wordt verspild om erachter te komen wat iemands 'ja' betekent omdat de etiquette 'nee' zeggen verbiedt. Het is ook het land van de onverbiddelijke groepsdwang, waar iedereen die niet elke avond met de collega's naar de karaoke-bar gaat, er sociaal uit ligt. Het Japans heeft een woord, *karoshi*, voor 'doodgaan door te veel overwerk dat het bedrijf onbetaald van je verwacht'. Het Nederlands kent geen vergelijkbaar woord, en dat zegt iets over Nederland. Iets prettigs, als ik zo onbeleefd mag zijn dit op te merken. |

Harriët Kroon: Zo onbeleefd. Japanners in Nederland. Atlas. f 49,90.